

Súd: Krajský súd Trnava
Spisová značka: 10CoP/19/2015
Identifikačné číslo súdneho spisu: 2114219963
Dátum vydania rozhodnutia: 07. 10. 2015
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: Mgr. Dušan Čimo
ECLI: ECLI:SK:KSTT:2015:2114219963.4

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Krajský súd v Trnave v senáte zloženom z predsedu Mgr. Dušana Čima a sudcov JUDr. Gabriely Briškovej a JUDr. Zlatice Javorovej vo veci starostlivosti o maloleté dieťa: S. T., narodený XX. D. XXXX, bytom u matky, zastúpený opatrovníkom: Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny Trnava, matky: JUDr. L. P., narodená X. F. XXXX, bytom C. C. č. XXX a otca: S. T., narodený XX. I. XXXX, bytom C. C. č. XXX, toho času B., C. XXX/XX, o zmenu úpravy styku, o odvolaní matky proti rozsudku Okresného súdu Trnava z 5. mája 2015 č. k. 8P/61/2014-172 a o odvolaniach otca proti uzneseniam Okresného súdu Trnava z 25. júla 2014 č.k. 8P/61/2014-48 a z 3. decembra 2014 č.k. 8P/61/2014-110 takto

rozhodol:

Odvolačný súd rozsudok súdu prvého stupňa v napadnutej časti styku m e n í tak, že

1. otec je oprávnený sa s maloletým stýkať každý páry týždeň v sobotu od 10,00 hod. do 15,00 hod.,
2. matka má právo byť prítomná pri výkone práva otca na styk s maloletým,
3. matka je povinná maloletého na styk s otcom pripraviť a v mieste svojho bydliska ho otcovi v určenom čase odovzdať,
4. otec je povinný maloletého matke v určenom čase na rovnakom mieste vrátiť a
5. každý z rodičov je povinný prípadnú prekážku pri realizácii práva na styk druhému rodičovi oznámiť a to najneskôr 48 hodín pred určeným časom začiatku styku;

čím zároveň m e n í rozsudok Okresného súdu Trnava zo 16. júla 2013 č. k. 8P/7/2013-134 v časti úpravy styku.

Súdu prvého stupňa n a r i a d' u j e vykonanie opravy označenia opatrovníka v úvodnej časti jeho rozsudku.

V časti trov konania rozsudok súdu prvého stupňa r u š í .

Uznesenie súdu prvého stupňa z 25. júla 2014 v časti preddavkovej povinnosti otca r u š í .

Napadnuté uznesenie súdu prvého stupňa z 3. decembra 2014 p o t v r d z u j e .

o d ô v o d n e n i e :

Napádaným rozsudkom súd prvého stupňa rozhodol o zmene úpravy styku otca s maloletým tak, že je po dobu šiestich mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia (správne „rozsudku“) oprávnený stretávať sa s ním (správne „stýkať“, pretože stretnutím môže byť aj len náhodné minútie sa dvoch osôb na ulici) každý páry týždeň v sobotu od 10,00 hod. do 15,00 hod. za prítomnosti matky a po uplynutí tejto doby už bez jej prítomnosti. Matke uložil povinnosť pripraviť dieťa na styk s otcom a odovzdať ho v mieste jej bydliska, otcovi povinnosť maloletého v určenom čase a na rovnakom mieste matke

vrátiť a obidvom rodičom povinnosť oznámiť najneskôr 48 hodín pred začiatkom styku vážny dôvod jeho neuskutočnenia. Obom rodičom bolo tiež uložené výchovné opatrenie, spočívajúce v povinnosti podrobiť sa odbornému psychologickému poradenstvu v trvaní šesť mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia (opäť správne „rozsudku“) v intervale podľa doporučenia psychológa s cieľom zlepšiť komunikáciu medzi rodičmi ohľadom výchovy maloletého a ďalšie výchovné opatrenie rovnakého druhu po tú istú dobu bolo uložené otcovi a maloletému s cieľom zlepšenia štýlu ich vzájomnej komunikácie, riešenia zvýšeného intrapsychického napätia, subjektívnej neistoty maloletého a prežívania anticipačných obáv maloletého, ako aj zlepšenia schopnosti empatie otca vo vzťahu k maloletému. Súd prvého stupňa takto zmenil rozsudok Okresného súdu Trnava č. k. 8P/7/2013-134 zo 16. júla 2013 a rozhodovanie o náhrade trov konania vyhradil na samostatné rozhodnutie (s poukazom na ust. § 155 ods. 1 O. s. p., čiže Občianskeho súdneho poriadkuč. 99/1963 Zb. v znení neskorších zmien a doplnení, keďže vo veci bolo nariadené znalecké dokazovanie a znalečné bolo uhradené z rozpočtových prostriedkov súdu). Vo veci samej rozhodnutie odôvodnil ustanovením § 25 ods. 1, § 36 ods. 1, § 37 ods. 2 písm. d/ ZoR (Zákona o rodine č. 36/2005 Z. z. v znení neskorších zmien a doplnení) a § 81 ods. 1 O. s. p. Vecne zdôvodnil, že návrh otca, ktorým sa domáhal rozšírenia úpravy styku s maloletým, považoval v navrhnutom rozsahu za nedôvodný, pretože nebol v záujme maloletého dieťaťa. Naposledy bolo o úprave styku rozhodnuté rozsudkom o rozvoze rodičov zo 16. júla 2013 v konaní pod sp. zn. 8P/17/2013 (ktorým bola schválená rodičovská dohoda o úprave styku otca s maloletým každú sobotu od 13,00 hod. do 17,00 hod. po dobu štyroch týždňov s tým, že prvé dve soboty sa stretnutia uskutočnia za prítomnosti matky, po uplynutí štyroch týždňov bol otec oprávnený stretávať sa so synom každý páry týždeň od piatku 17,00 hod. do nedele 14,00 hod.). Na základe vykonaného dokazovania mal súd preukázanú zmenu pomerov, spočívajúcu v zhoršení komunikácie medzi rodičmi ohľadom dieťaťa, ako aj významné narušenie vzájomných vzťahov medzi otcom a maloletým, ktorý sa odmieta stretávať s otcom bez prítomnosti matky. Negatívna zmena si v priebehu konania vyžiadala aj predbežnú úpravu uznesením z 13. augusta 2014, ktorým došlo k obmedzeniu styku otca s maloletým (ktorý bol potom oprávnený stretávať sa s ním každý páry týždeň v sobotu od 10,00 hod. do 14,00 hod.), pričom uznesením Krajského súdu v Trnave z 27. októbra 2014 č. k. 26CoP/29/2014-88 bolo korigované uznesenie súdu prvého stupňa tým, že stretnutia mali prebiehať za prítomnosti matky. Na základe záverov znaleckého posudku z odboru psychológia (otcovi bolo odporučené zamerať sa na obnovenie dôvery medzi ním a maloletým, lepším chápaním prežívania udalostí maloletým, akceptáciou jeho názorov a sprostredkovaním pozitívnych zážitkov a skúsenosti maloletému) a rešpektovania vôle maloletého, ktorý je vo veku, kedy už je schopný sformulovať a vyjadriť svoj názor na styk s otcom, súd prvého stupňa upravil styk za prítomnosti matky, ktorý však limitoval dobou šiestich mesiacov (počas ktorej malo byť realizované aj výchovné opatrenie). Uloženie výchovného opatrenia rodičom bolo odôvodnené nevyhnutnosťou zlepšenia ich komunikácie, ktorá je nefunkčná a jej dôsledky znáša maloletý. Výrazné povahové rozdiely rodičov, preukázané aj znaleckým posudkom, si vyžadujú spoluprácu s odborníkom, ktorý môže usmerniť ich správanie pozitívnym smerom. Súd nariadil výchovné opatrenie aj otcovi a maloletému za účelom zlepšenia ich vzájomnej komunikácie, schopnosti empatie (vnútorného pochopenia) otca vo vzťahu k maloletému, riešenia jeho subjektívnej neistoty a prežívania obáv z otca.

Proti tomuto rozsudku len v časti o úprave styku podala včas odvolanie matka, navrhujúc jeho zmenu realizáciou styku v čase určenom napadnutým rozsudkom, avšak výlučne za jej prítomnosti (bez časového rozlíšenia). Odvolanie odôvodnila nesprávnymi skutkovými zisteniami súdu prvého stupňa na základe vykonaných dôkazov, ako aj existenciou ďalších skutočností a dôkazov, ktoré doposiaľ neboli uplatnené. Primárne dôležité bolo zlepšenie vzájomnej komunikácie rodičov, ale aj otca s maloletým, pričom uložené výchovné opatrenie malo byť prostriedkom pre jej zefektívnenie a celkové ozdravenie vzťahov. Otec ale popiera skutočnú potrebu odbornej pomoci, ktorá bez jeho súčinnosti nie je možná. Preto až po úspešnom absolvovaní výchovného opatrenia možno ponechať úpravu styku bez prítomnosti matky. Keďže výchovné opatrenie bolo časovo limitované po dobu šiestich mesiacov, aj keby otec počas tejto doby nepodstúpil výchovné opatrenie v potrebnom rozsahu, styk by sa ďalej realizoval bez prítomnosti matky. Maloletý má vážne obavy zo stretnutia s otcom bez nej, v dôsledku čoho prežíva stres, úzkostné stavy a trpí nervozitou. Pozornosť je tiež potrebné upriamiť aj na narodenie ďalšieho dieťaťa otca, s ktorou skutočnosťou sa maloletý bude musieť vyrovnáť. Na stretnutí 16. mája 2015 otec opätovne presviedčal o negatívach matky a jej zlej starostlivosti, čo znovu psychicky zaťažilo dieťa. Na podporu svojich tvrdení matka predložila elektronickú komunikáciu so psychologičkami, ktoré oslovila, ako aj zápisnicu z 27. mája 2015 spísanú u opatrovníka, pred ktorým otec vyjadril nechotu finančne sa podieľať na výdavkoch za pohovory u psychológa, popierajúc ich význam a s odporúčaním takýchto návštev matke.

V priebehu odvolacieho konania matka podaním z 10. júla 2015 oznámila nové skutočnosti a zhoršenie psychického stavu maloletého, predovšetkým absolútne odmietanie ním otca. Navrhla zmenu úpravy styku otca v ešte zúženejšom rozsahu a to maximálne jedenkrát mesačne na jednu hodinu (napríklad poslednú sobotu v mesiaci od 9,00 hod. do 10,00 hod., za prítomnosti matky), alternatívne aby súd dočasne zakázal styk otca s maloletým, kým otec nebude pracovať na zlepšení vzťahov v rodine v zmysle výchovných opatrení. Výrazne negatívne ovplyvnilo maloletého neuskutočnené stretnutie 27. júna 2015, na ktoré otec vôbec neprišiel.

Podľa otca vo vyjadrení k odvolaniu stretnutia sa nerealizujú podľa súdneho rozhodnutia z dôvodu prekážok, akým je ochorenie matky alebo neprítomnosť dieťaťa. Ak sa stretnutie podarí zrealizovať, pravidelne sa ho zúčastňuje stará matka (zo strany matky dieťaťa), ktorá ho (otca) verbálne a fyzicky napáda. Z toho pramenia zlé pocity maloletého, ktorý sa nemôže v prítomnosti matky a starej matky správať normálne a slobodne sa vyjadriť. Poukázal na skutočnosť, že je to obmedzovanie dieťaťa v styku s otcom, ktoré zhoršuje jeho psychický zdravotný stav. On nemá problém navštevovať psychológa, avšak z finančných dôvodov nemôže absolvovať odborné poradenstvo, len za predpokladu preplácania úkonov zdravotnou poisťovňou. Popieral svoje negatívne vyjadrenia na adresu matky, pričom podľa informácií získaných v škole, ktorú maloletý navštevuje, nedošlo k zhoršeniu jeho prospechu. Na záver otec poukázal na potrebu vybudovania súrodeneckých vzťahov medzi maloletým a dieťaťom, ktoré očakáva partnerka otca.

Opatrovník navrhol odvolaniu matky vyhovieť vzhľadom na nerealizovanie výchovného opatrenia. Zdôraznil potrebu pokračovania v realizácii výchovných opatrení uložených účastníkom konania.

Napádaným uznesením z 25. júla 2014 súd prvého stupňa rozhodol o ustanovení súdneho znalca z odboru psychológia, uložil mu vypracovať znalecký posudok s vymedzením znaleckej úlohy a uložil obidvom rodičom povinnosť zložiť preddavok na trovy znaleckého dokazovania vo výške 200,- eur na bližšie neoznačený účet Okresného súdu Trnava v lehote 15 dní od doručenia uznesenia. Toto rozhodnutie odôvodnil ustanovením § 141 ods. 1 O. s. p., keďže vykonanie znaleckého dokazovania nariadil na preskúmanie skutočností uvádzaných obidvoma rodičmi.

Proti tomuto uzneseniu podal včas odvolanie iba otec a len v časti uloženia mu povinnosti zložiť preddavok na trovy znaleckého dokazovania s odôvodnením, že spĺňa zákonom stanovené predpoklady pre úplné oslobodenie od platenia súdnych poplatkov. Zlú finančnú situáciu odôvodňoval príjmom vo výške minimálnej mzdy (za jún mu bola vyplatená čistá mzda 305,05 eur a za júl 331,29 eur, od ktorých súm odrátal následne príspevok na stravu 31,92 eur a 39,10 eur). Poukázal na svoje výdavky, výživné pre maloletého vo výške 115,- eur mesačne, povinné splátky úverov a iných mesačných splátok. Okrem uvedeného je študentom tretieho ročníka externého štúdia na Strednej odbornej škole obchodu a služieb, ktoré štúdiom je spolplatené sumou 170,- eur polročne. S ustanovením súdneho znalca súhlasil len s podmienkou, že si ho zaplatí osoba, ktorá trvá na vykonaní uvedeného dôkazu.

Matka vyjadrením k odvolaniu otca poukázala na ďalšie príjmy, ktoré má otec popri zamestnaní a to najmä z podnikania (aj keď má podnikateľskú činnosť pozastavenú). Za odplatu vykonáva murárske práce a ich poskytovanie inzeruje na viacerých webových portáloch. Poukázala na celkovú výšku výdavkov otca, jeho schopnosť platiť životné poistenie v nemalej výške i využívanie motorových vozidiel, evidenčne vedených na jeho partnerku, ktorá má tiež príjem zo závislej činnosti. Otec chodí na dovolenky do cudziny, platí si štúdiom polročne 170,- eur, je preto schopný uhradiť zo svojich zdrojov stanovený preddavok bez zhoršenia svojej životnej úrovne. S prihliadnutím na všetky okolnosti návrh otca na rozšírenie styku so synom je uplatňovaný bezdôvodne a preto ide aj o svojvoľné uplatňovanie práva z jeho strany.

Napadnutým uznesením z 3. decembra 2014 súd prvého stupňa následne priznal otcovi čiastočné oslobodenie od súdnych poplatkov vo výške 50%, odôvodňujúc svoje rozhodnutie ustanovením § 138 ods. 1 O. s. p. Vychádzal z preukázaného otcovho čistého priemerného mesačného príjmu 267,61 eur ako aj príjmu jeho partnerky 309,08 eur, spolu 576,69 eur, ktorý prevyšuje životné minimum o 240,41 eur (stanovené pre jednu plnoletú fyzickú osobu a ďalšiu spoločne posudzovanú osobu sumou 336,28 eur). Mesačné výdavky spojené s bývaním v rodinnom dome, ktorého vlastníčkou je partnerka otca, predstavujú 165,49 eur. Okrem toho otec platí výživné 115,- eur mesačne. Vlastní osobné motorové

vozidlo značky Dacia Supernova rok výroky 2003. S prihliadnutím na výšku stanoveného preddavku súd konštatoval schopnosť otca, bez ujmy na jeho základných životných potrebách, zaplatiť preddavok na trovy znaleckého dokazovania vo výške 100,- eur, (po zohľadnení priznaného oslobodenia v rozsahu 50%), podmienky pre priznanie úplného oslobodenia od súdnych poplatkov však neboli splnené.

Aj proti tomuto uzneseniu podal včas odvolanie otec s návrhom na jeho zmenu priznaním mu oslobodenia od platenia súdnych poplatkov v plnej výške. Poukázal na novú skutočnosť a to ukončenie pracovného pomeru v novembri 2014. Od 1. decembra 2014 je nezamestnaný a evidovaný na úrade práce, bez nároku na dávku v hmotnej núdzi. Prácu si hľadá, avšak bezúspešne, pretože ponuky v oblasti stavebníctva sú malé. Ďalej argumentoval potrebou prihliadania aj na výdavky osoby, ktorá bola s ním spoločne posudzovaná, konkrétne na splátku hypotéky 150,08 eur mesačne, splácanie pôžičkovej karty B. 65,- eur, cestovné, povinné zmluvné poistenie na dva automobily. Aktuálne majú s partnerkou v domácnosti len jej príjem 309,08 eur. Osobné motorové vozidlo značky Dacia Supernova môže otec len používať, vlastní ho jeho partnerka a maloletému platí otec už zvýšené výživné 120,- eur mesačne.

Matka vo výpovedi pred odvolacím súdom uviedla, že stretnutia otca so synom sa nerealizujú pre správanie otca, ktorý nedodržiava dohody, neprichádza pre dieťa na miesto určené súdnym rozhodnutím a nepripravuje programy stretnutí (ktoré sa konajú vždy v obchodnom centre MAX a trvajú kratšie, než bolo určené). Maloletý vo vzťahu k otcovi sa zatvrdil, nemá záujem k nemu chodiť a odmieta ho, ako aj komunikáciu o ňom. Otec sa zase nesnaží, v zmysle odporúčaní psychologičky, maloletého pozitívne motivovať a navadiť ho na pútavý program či zážitok počas stretnutia, ale len syna presviedča o jeho povinnosti ísť s ním poukazujúc na súdne rozhodnutie. Pri poslednom stretnutí 3. októbra 2015, ktoré prebiehalo len veľmi krátko došlo ku konfliktnnej situácii. V priebehu odvolacieho konania sa rodičia zúčastnili dvoch sedení u psychologičky, na ktorých boli rodičom dané odporúčania (matke, aby na dieťa vplývala a viedla ho k pozitívnemu vnímaniu stretnutí s otcom a otcovi bolo odporúčané maloletého nezaťažovať skutočnosťami, ktoré v ňom vyvolávajú napätie alebo ho nezaujímajú a upustiť od vyhrážania sa rozsudkami a riešením osobných problémov rodičov pred dieťaťom), maloletému potom psychologička vysvetľovala väzbu s otcom v jeho vnútri a potrebu nájsť si k sebe cestu.

Otec vo výpovedi pred odvolacím súdom poukazyval na rušivú prítomnosť bývalej svokry na stretnutiach s dieťaťom. Maloletému vopred program neoznamoval, aby ho matka nepredbehla. Má záujem navštevovať psychológa s cieľom zlepšenia vzťahov, ale aj obavy z ovplyvňovania dieťaťa v prostredí matky. Na stretnutie s maloletým 27. júna 2015 sa nedostavil, lebo nedostal odpoveď od matky. On opakovane navrhoval stretnutia v nákupnom centre MAX, kam matka s dieťaťom neprišla. Na posledné stretnutie sa dostavil do miesta bydliska matky, pričom z auta nevystupoval, obávajúc sa o svoju bezpečnosť. Hoci poprel konfliktný charakter stretnutia, konštatoval, že maloletý bol veľmi agresívny a drzý. Uvedomuje si potrebu priblížiť sa k synovi, odporúčania v tomto smere má záujem preberať s iným psychológom. Zúčastnil sa pohovoru u psychologičky dvakrát, prvýkrát bola prítomná matka dieťaťa a druhýkrát maloleté dieťa, ktoré spočiatku prejavovalo odmietavý postoj, stretnutie však prebehlo bez problémov. Evidoval zatrpknutý postoj maloletého a bolo im odporúčané pracovať na vzájomnom vzťahu, ale spôsoby zlepšovania komunikácie zatiaľ nepreberali. Otec uviedol, že pracovný pomer (dojednaný na dobu určitú) skončil koncom novembra 2014 a následne sa evidoval na úrade práce bez nároku na podporu v nezamestnanosti (keďže nemá splnenú podmienku kontinuálneho zamestnávania po dobu dvoch rokov). Nepoberá ani sociálne dávky. Má príjem z peňazí poskytovaných matkou jeho partnerky a švagrinou (ktorá mu požičala dvakrát 900,- eur). Partnerka je na materskej dovolenke s ďalším dieťaťom otca (maloletou L. T., narodenou XX. D. XXXX) a poberá materské. On (otec) má výdavky spojené s bývaním: plyn 83,- eur, mesačne, elektrina 64,85 eur mesačne, internet 12,- eur mesačne, koncesionárske poplatky 4,64 eur mesačne, vodné a stočné štvrťročne 24,- eur, daň z nehnuteľností a platba za komunálny odpad 65,76 eur ročne, pôžičková karta B. 65,- eur a pôžičková karta X. 60,- eur. V roku 2014 bolo rozhodnuté o zvýšení výživného na maloletého syna zo sumy 100,- eur na 120,- eur mesačne. V domácnosti využívajú dve motorové vozidlá. Poprel akýkoľvek príjem zo zárobkovej činnosti a potvrdil existenciu webových stránok inzerujúcich jeho činnosť vyplývajúcu zo živnostenského oprávnenia, výkon ktorého má pozastavený, avšak prácu prostredníctvom nich nerealizuje. Zamestnanie si hľadá, stretáva sa iba so zápornou odpoveďou. Absolvoval nadstavbové štúdium na Strednej odbornej škole obchodu a služieb, odbor podnikanie a služby, štúdium však nedokončil (nebol pripustený k záverečným skúškam z dôvodu množstva vynechaných hodín). Náklady na štúdium predstavovali 170,- eur polročne.

Maloletý vo svojej výpovedi pred odvolacím súdom potvrdil silne pozitívny vzťah k matke, na rozdiel od otca (s odôvodnením, že sa o neho veľmi málo zaujíma a stretáva sa s ním len zriedkavo, pretože na stretnutia nechodí). Za celý rok boli spolu len trikrát, hoci sa majú stykať každý druhý týždeň v sobotu. Stretnutia prebiehajú výlučne v nákupnom centre MAX, kde idú do kaviarne, tam si otec kúpi kávu, pri ktorej sedia hodinu a potom idú domov. Nikdy nemajú plán ani nechodia spolu na výlety. Prekáža mu, keď otec matke nadáva a keď nehovorí pravdu. Stalo sa, že ho otec násilím ťahal do auta. Mama mu hovorí, aby si našiel cestu k otcovi, ale nejde to. Postráda u otca skutočný záujem o jeho osobu ako o syna. Otec nedodrží svoje slovo a on už stratil nádej, že sa otec zmení k lepšiemu. Očakával, že mu otec oznámi narodenie ďalšieho dieťaťa, ale nestalo sa tak. Najviac mu prekáža zbytočné čakanie na otca, ktorý opakovane na stretnutia nechodí. Preto s ním už nechce vôbec byť.

Z písomnej správy o psychologickom poradenstve pre rodičov maloletého PhDr. E. zo 6. októbra 2015 vyplynulo zrealizovanie dvoch stretnutí (v mesiacoch september a október 2015), v priebehu ktorých bolo rodine poskytnuté odborné poradenstvo, z dôvodu opakovaných ťažkostí pri styku otca a dieťaťa. Bola konštatovaná, že komunikácia medzi rodičmi je zjavne nefunkčná. V rámci konzultácií sa preberali vzájomné výhrady pri kontakte a došlo k určitej dohode týkajúcej sa podmienok styku. Pri konzultácii za prítomnosti otca a maloletého, zameranej na preskúmanie ich vzájomného vzťahu, bolo zistené, že dieťa má k otcovi jednoznačne negatívny postoj a odmieta ho. Správa tiež konštatovala nízku zručnosť otca pri vytváraní kontaktu s dieťaťom a významné narušenie ich vzájomných vzťahov. Obidvaja samostatne nevedeli udržať komunikáciu, ani ju rozvíjať.

Výpisom zo živnostenského registra bolo preukázané pozastavenie podnikateľskej činnosti otca v období od 1. mája 2013 do 30. apríla 2016. Podľa správy posledného zamestnávateľa otca jeho priemerný čistý mesačný príjem za obdobie od apríla 2014 do novembra 2014 predstavoval 333,69 eur. Podľa potvrdenia Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny Trnava je otec vedený v evidencii uchádzačov o zamestnanie od 8. decembra 2014. Rozsudkom Okresného súdu Trnava z 23. septembra 2014 č. k. 17P/9/2014-206 v spojení s dopĺňacím rozsudkom tohto súdu z 29. septembra 2014 č. k. 17P/9/2014-220 a rozsudkom Krajského súdu v Trnave z 26. januára 2015 č. k. 23CoP/88/2014-263, bol zamietnutý návrh otca na zníženie výživného a otcovi bola uložená povinnosť platiť zvýšené výživné na syna vo výške 120,- eur mesačne od 1. septembra 2014. Súd vychádzal z pravdepodobného príjmu otca, ktorý má pozastavenú živnosť a v zamestnaní nedosahoval ani minimálnu mzdu určenú zákonom.

Odvolací súd po zistení, že odvolanie podal včas účastník konania proti rozsudku, proti ktorému je prípustné odvolanie (§ 201 a § 204 ods. 1 O. s. p.), preskúmal rozsudok súdu prvého stupňa podľa § 212 ods. 2 písm. a/ a b/ O. s. p. iba v napadnutej časti o úprave styku a v závislom rozhodnutí o trovách konania, pričom odvolacím návrhom matky pre možnosť začatia konania i bez návrhu nebol viazaný a to po nariadení pojednávania (§ 214 ods. 1 písm. a/ O. s. p.) a dospel k záveru, že odvolanie je dôvodné.

Odvolací súd sa stotožnil so skutkovými a právnymi závermi súdu prvého stupňa vo vzťahu k prvej časti napadnutého výroku rozsudku o úprave styku (označeným ako I.), na základe ktorého je otec oprávnený stretávať sa s maloletým každý párny týždeň v sobotu od 10,00 hod. do 15,00 hod. za prítomnosti matky, pričom s takouto úpravou súhlasili obidvaja rodičia (keďže matka v odvolaní namietala len limitovanie takejto úpravy dobou šiestich mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia a otec sa voči rozhodnutiu neodvolal). Preskúmanie správnosti napádaného rozhodnutia odvolacím súdom sa preto koncentrovalo na skutočnosť, či je v najlepšom záujme dieťaťa po uplynutí šiestich mesiacov od právoplatnosti rozsudku sa stykať s otcom bez prítomnosti matky a to i s prihliadnutím na nové skutočnosti, ktoré nastali v priebehu odvolacieho konania. V tejto súvislosti je potrebné brať do úvahy už právoplatný výrok napádaného rozsudku o uložení výchovného opatrenia rodičom ako aj maloletému dieťaťu, formou absolvovania odborného psychologického poradenstva v trvaní šesť mesiacov od právoplatnosti rozsudku súdu prvého stupňa, s cieľom ozdravenia vzájomných vzťahov, zlepšenia komunikácie a odstránenie obáv dieťaťa zo stretnutí s otcom. Chýbajúca súčinnosť otca však znemožnila realizáciu týchto výchovných opatrení a v spojení s nerealizovaným stykom, upraveným predbežným opatrením, zhoršila už narušený vzťah otca a syna (v dôsledku čoho matka navrhla v priebehu odvolacieho konania zákaz ich styku, alternatívne s jeho maximálnym obmedzením). Nenaplnením zámerov výchovného opatrenia tak nedošlo ku kultivácii vzťahov medzi rodičmi, ako ani k obnoveniu dôvery medzi otcom a synom, vrátane eliminovania negatívnych pocitov dieťaťa voči otcovi. Spôsob, akým otec necitlivo pristupoval k využívaniu svojho práva na styk so synom (možno konštatovať, že

ho riadne ani nevyužíval a nechal syna zbytočne na seba čakať) a ako úplne bezobsažne (prípadne s negatívnym obsahom komunikácie) prebehlo zopár ich stretnutí v nákupnom centre pri káve, vyvolalo u dieťaťa tak závažnú stratu dôvery a beznádej, že maloletý sa snaží otca vytesniť zo svojho života. Všetky pokusy snažiace sa o nápravu tohto stavu sú preto zatiaľ kontraproduktívne, keďže maloletý sa proti nim zo všetkých síl bráni. Uvedený skutkový stav potom prirodzene privodil zhoršenie už vážne narušených vzťahov účastníkov konania, v dôsledku čoho nebolo možné pripustiť realizáciu styku dieťaťa s otcom bez prítomnosti matky.

Právo styku rodiča s dieťaťom kompenzuje právo mať dieťa u seba a zabezpečovať jeho výchovu prostredníctvom osobnej starostlivosti. Uvedené právo vyplýva aj z viacerých ustanovení Dohovoru o právach dieťaťa (oznámenie FMZV ČSFR č. 104/1991 Zb.), ktorý súčasne garantuje dieťaťu právo na udržiavanie pravidelného osobného kontaktu s obidvoma rodičmi (ak dôjde k rozpadu rodiny). Judikatúra Európskeho súdu pre ľudské práva v Štrasburgu zdôrazňuje, že je v záujme dieťaťa, aby udržiavalo rodinné zväzky s odlúčeným rodičom a dostalo tak príležitosť rozvíjať svoj vzťah s ním, ako aj prejaviť svoje city slobodne bez akéhokoľvek vonkajšieho tlaku zo strany druhého rodiča. Riešenie úpravy styku za prítomnosti druhého rodiča preto vyžaduje náležité dôvody, ktoré boli v danom prípade preukázané (najmä opakovaným konštatovaním odborníkov a to súdnym znalcom v znaleckom posudku a aktuálnou správou psychologičky z absolvovaných stretnutí v priebehu odvolacieho konania). Významne narušený vzťah dieťaťa k otcovi si uvedomuje aj sám otec, avšak pre jeho ozdravenie nevyvinul adekvátnu snahu ani aktivitu. Už v znaleckom posudku z roku 2014 bolo otcovi odporúčané zamerať sa na obnovenie dôvery s lepším chápaním prežívania udalostí dieťaťom a akceptáciou jeho názorov a potrieb. Dôležité bolo aj odporúčanie týkajúce sa sprostredkovania pozitívnych zážitkov a skúseností maloletému. Zvládnutie tejto náročnej úlohy zo strany otca bolo možné len za odbornej pomoci (prostredníctvom realizácie výchovného opatrenia), ktorú ale otec nevyužil. Odmietanie zo strany dieťaťa (ktoré sám otec označil ako „zatvrdenie“) je prirodzeným dôsledkom zanedbania vzťahu k dieťaťu a zlyhania otca v zabezpečovaní jeho citových potrieb. Zmenu postoja dieťaťa potom nemožno docieľiť núteným nakladaním dieťaťa do vozidla, ako ani poukazovaním na súdne rozhodnutie.

Podľa článku 3 ods. 1 a článku 16 ods. 1 Dohovoru o právach dieťaťa záujem dieťaťa musí byť prvoradým hľadiskom pri akejkoľvek činnosti týkajúcej sa detí, nech už uskutočňovanej verejnými alebo súkromnými zariadeniami sociálnej starostlivosti, súdmi, správnymi alebo zákonodarnými orgánmi a žiadne dieťa nesmie byť vystavené svojvoľnému zasahovaniu do (o. i.) svojho súkromného života, rodiny, domova.

Absencia pozitívnej rodinnej väzby medzi otcom a maloletým v súčasnosti bráni prínosu jeho odovzdania do výchovného prostredia otca (formou styku) bez prítomnosti matky. Realizáciu styku je potrebné riešiť zodpovedne a citlivo, s prihliadnutím na potreby a názory dieťaťa. U dieťaťa ako aktívneho subjektu výchovného procesu (nie púheho objektu výchovy), rastom nabera na dôležitosť aj pozornosť venovaná jeho názoru. Ak sa rodič chce o svoje dieťa osobne starať (a má i na to vytvorené všetky podmienky), avšak vzťah medzi ním a dieťaťom je natoľko narušený, že styk s ním odmieta, je nevyhnutné najskôr vytvoriť predpoklady na obnovu vzťahu medzi rodičom a dieťaťom. Prostredníctvom poctivej spolupráce rodičov (nadviazanie ktorej vyžaduje odbornú pomoc) a psychológa, môže byť umožnené maloletému správnym spôsobom spracovať negatívne zážitky a emócie k otcovi (pokiaľ sa nebudú opakovať v dôsledku doterajšieho konania otca a nedostatočnej spolupráce s odborníkmi) a začať budovať vzťah na pozitívnych zážitkoch z takých stretnutí s otcom, o ktoré bude mať maloletý záujem a bude sa na otca tešiť. Uvedené predpokladá naučiť sa empatii zo strany otca, pochopiť predstavy maloletého a jeho túžby, ale i nechcené a dieťaťom odmietané skutočnosti (akými sú napr. stretávanie v nákupnom centre MAX, absencia prípravy programu zo strany otca a jeho poznania maloletým už pred stretnutím, negatívny vzťah otca k matke a strohé direktívne riešenie situácií).

Vykonaným dokazovaním vrátane výsluchu maloletého dieťaťa však podľa odvolacieho súdu nebol preukázaný zákonný dôvod na matkou navrhovaný zákaz styku (a ani prípadné maximálne obmedzenie a tým zúženie styku otca s dieťaťom na neprípustne minimálnu hranicu). Ide o výnimočné riešenie a vážny zásah do výkonu rodičovských práv a povinností, odôvodnený závažnými okolnosťami, smerujúcimi k narušeniu zdravého vývoja osobnosti dieťaťa. Maloletý vo svojej výpovedi spontánne vyjadril a odôvodnil stratu dôvery k otcovi, ako aj svoje odmietanie. Neakceptovateľná pasivita otca, jeho nedostatočný záujem a zameranie sa ním na konflikty s matkou poznačili maloletého natoľko, že rezignoval a potláča akúkoľvek možnosť pozitívnej zmeny v snahe vyhnúť sa ďalším zraneniam, ktoré produkuje doterajší vzťah s otcom. Takto závažný stav v psychike dieťaťa sa „nelieči“ zákazom styku, ako

ani vylúčením otca z jeho života. To by nemalo slúžiť ani k motivácii otca aktívne pracovať na vzťahových zmenách ako aj osobnej premene. Preukázaný skutkový stav (ktorý sa do budúcnosti môže meniť aj záporným spôsobom) umožňuje pokračovať v styku otca a dieťaťa spôsobom upraveným súdom prvého stupňa, avšak za prítomnosti matky (ktorá má právo byť prítomná na každom stretnutí), keďže táto je rodičom, ku ktorému má maloletý dôveru a cíti u nej bezpečie (pričom otcovi ostáva sa s takýmto stavom len zmieriť, alebo pokračovať v presadzovaní doterajších postojov a tým syna naozaj definitívne stratiť).

Matka tiež zohráva dôležitú úlohu v procese reparovania vzťahu medzi otcom a dieťaťom, samozrejme za predpokladu jej reálneho záujmu spolupracovať s odborníkom v uvedenom smere (dieťa spravidla rozozná úprimnú snahu rodiča a dokáže zachytiť aj skrývané zavrhovanie druhého rodiča). Výchovné opatrenia, ktoré sa v priebehu odvolacieho konania začali realizovať, priniesli istým spôsobom pozitíva (vytvorením konkrétnych pravidiel styku, na ktorých sa za pomoci odborníkov rodičia zhodli). Tie môžu napomôcť eliminovať napätie a konflikty pri jednotlivých stretnutiach a docieľiť uskutočnenie styku (ktorý bez presných konkrétnych pravidiel zlyháva). Maloleté dieťa adekvátnym spôsobom zase vedú urobiť veci, ktoré sú správne, hoci sú nechcené a odmietané. Súdom prvého stupňa sa rozhodnutím o výchovnom opatrení správne zameralo na nevyhnutnosť kultivácie vzťahov účastníkov, na ktorú je potrebná odborná psychologická pomoc formou pravidelného poradenstva. Preto pokiaľ všetci účastníci konania (nielen matka a dieťa, ale i otec) nebudú pokračovať v spolupráci s odborníkmi (aj po uplynutí lehoty šiestich mesiacov, po ktorú boli povinní výchovné opatrenia absolvovať), nepomôžu náprave súčasnej ťaživej situácie (ani najspravodlivejšie súdne rozhodnutie o úprave styku nezastaví ochladzovanie vzťahov medzi otcom a dieťaťom, ktoré môže viesť až k jeho úplnej deštrukcii).

S poukazom na vyššie uvedenú argumentáciu odvolací súd rozsudok súdu prvého stupňa v napadnutej časti zmenil podľa § 220 O. s. p. tak, že matka má právo byť prítomná pri výkone práva otca na styk s maloletým (bez časového obmedzenia). Zhodne so súdom prvého stupňa upravil miesto odovzdávania dieťaťa, ktorým je bydlisko matky (povinnej maloletého na styk pripraviť) a vzájomnú notifikačnú povinnosť rodičov (oznámiť prípadnú prekážku styku najneskôr 48 hodín vopred).

Tým súčasne odvolací súd podľa § 211 ods. 1 a § 163 ods. 2 O. s. p. zmenil rozsudok Okresného súdu Trnava zo 16. júla 2013 č. k. 8P/7/2013-134 a to len v časti úpravy styku (keďže pri zachovaní formulácie príslušného výroku napádaného rozsudku súdu prvého stupňa by rozsudok v prejednávanej veci nahradil celý pôvodný rozsudok, teda aj rozhodnutie o rozvoze, osobnej starostlivosti výživnom atď.).

Podľa § 222 ods. 3 a § 164 O. s. p. ale súdu prvého stupňa nariadil vykonanie opravy zrejmej nesprávnosti v úvodnej časti napádaného rozsudku, spočívajúcej v potrebe označenia opatrovníka maloletého dieťaťa spôsobom zodpovedajúcim označeniu tohto orgánu (Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny Trnava). Zrejším nedopatrením sa totiž do úvodnej časti pri označení opatrovníka vnieslo označenie nadriadeného orgánu (Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny Trnava, kde tento orgán ani nemá sídlo), ktoré je nesprávne.

Aj v prípade uznesenia z 25. júla 2014 podal otec včas odvolanie proti rozhodnutiu, proti ktorému je prípustné odvolanie (§ 201 a § 204 ods. 1 O. s. p.) a odvolací súd preskúmaním uznesenia prvostupňového súdu v medziach odvolania otca (§ 212 ods. 1 O. s. p.) dospel k záveru, že odvolanie otca je dôvodné.

Súd prvého stupňa uložil otcovi povinnosť zložiť na trovy znaleckého dokazovania preddavok, ktorý má povahu predbežnej zálohy na trovy predstavujúce znalečné patriace súdnemu znalcovi. Z dôvodu splnenia úlohy súdnym znalcom (podaním znaleckého posudku č. 25/2004 dňa 2. marca 2015) súdom prvého stupňa uznesením z 1. apríla 2015 č. k. 8P/61/2014-153 rozhodol o priznaní znalečného (podľa § 139 ods. 2 O. s. p.) a súčasne uložil učtárni tohto súdu vyplatiť (po právoplatnosti tohto uznesenia) znalcovi sumu 1278,88 eur. Tým zanikol dôvod pre uloženie povinnosti otcovi zložiť preddavok na trovy znaleckého dokazovania, pretože trovy dôkazu už boli vyplatené (z rozpočtových prostriedkov tohto súdu a z preddavku zloženého matkou). Uloženie preddavkovej povinnosti otcovi tak stratilo význam. O práve štátu na náhradu trov, ktoré v konaní vynaložil, bude následne rozhodnuté súdom prvého stupňa podľa § 148 ods. 1 O. s. p.

Podľa § 221 ods. 1 písm. i/ O. s. p. bol preto daný zákonný dôvod pre zrušenie napádaného uznesenia v časti dotknutej odvolaním (o preddavkovej povinnosti otca).

Odvolaie otca bolo včas podané aj proti uzneseniu z 3. decembra 2014 (ktorým mu súd prvého stupňa priznal čiastočné oslobodenie od súdnych poplatkov vo výške 50%), proti ktorému je prípustné odvolanie (§ 201 a § 204 ods. 1 O. s. p.) a odvolací súd preskúmaním tohto uznesenia v medziach odvolania otca (§ 212 ods. 1 O. s. p.) dospel k záveru, že odvolanie otca v tomto prípade nie je dôvodné.

Odvolaí súd zhodne so súdom prvého stupňa dospel k záveru, že otec nepreukázal naplnenie zákonom stanovených podmienok pre priznanie úplného oslobodenia od súdnych poplatkov (v rozsahu 100%), ktoré žiadal (priznaním ďalších 50%). Účelom ustanovenia § 138 O. s. p. je, aby účastníkovi nebolo znemožnené (len) pre jeho majetkové a sociálne pomery uplatňovať alebo brániť svoje právo. Pre priznanie oslobodenia od súdnych poplatkov musia byť súčasne splnené dve podmienky. Prvou je nepriaznivá finančná, resp. majetková situácia a druhou skutočnosť, že nejde o svojvoľné alebo zrejme bezúspešné uplatňovanie alebo bránenie práva (teda pravdepodobnosť úspechu v ďalšom konaní na strane žiadateľa). Je preto výlučne na účastníkovi, aby svoje tvrdenie o nepriaznivých pomeroch preukázal.

Vychádzajúc z vecného oslobodenia konania o starostlivosti o maloleté dieťa (§ 4 ods. 1 písm. a/ zákona SNR č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch a poplatku za výpis z registra trestov v znení neskorších zmien a doplnení) žiadosť o oslobodenie od súdnych poplatkov má v takomto konaní opodstatnenie z hľadiska ukladania preddavkov na trovy vykonávaných dôkazov (ktoré v danom prípade už nie je aktuálne), ale aj pri rozhodovaní o náhrade trov konania štátu podľa § 148 ods. 1 O. s. p. (ktoré súd prvého stupňa spolu s rozhodnutím o trovách konania účastníkov vyhradil na samostatné rozhodovanie). Komplexným zhodnotením osobných, zárobkových a majetkových pomerov otca možno konštatovať, že nebol u neho preukázaný objektívny nedostatok finančných prostriedkov, keďže len takýto nedostatok sa nesmie stať prekážkou prístupu účastníka k súdu.

Otec je držiteľom živnostenského oprávnenia (v predmete podnikania obkladačské práce, omietkárské práce, montáž sadrokartónu, podlahárstvo a pomocné práce v rozsahu voľnej živnosti a iné), pričom túto podnikateľskú činnosť má pozastavenú od 1. mája 2013 do 30. apríla 2016. Potvrdil tiež zriadenie webových stránok v súvislosti s výkonom tejto činnosti, popierajúc jej vykonávanie a príjem z nej. Uvedené skutočnosti však nasvedčujú tomu, že otec nemá záujem ukončiť podnikateľskú činnosť zrušením živnostenského oprávnenia ako prirodzeného dôsledku dlhodobejšej absencie zákaziek ale má podnikateľský plán (pozastavenie sa týka presne vymedzeného obdobia, ktoré v apríli 2016 skončí). Hoci je evidovaný na úrade práce ako uchádzač o zamestnanie, nepoberá podporu v nezamestnanosti, ako ani dávku sociálnej pomoci. To ukazuje, že otec netrpí hmotnou núdzou, pretože inak by sociálnu dávku poberal. Skutočnosť, že otcovi nevznikol nárok na podporu v hmotnej núdzi, len preukazuje subjektívne zavinenie otca vo vzťahu k nesplneniu zákonom stanovených podmienok pre jej priznanie. Významnú výpovednú hodnotu má aj sumár výdavkov vyčíslený otcom sumou 326,03 eur mesačne (okrem výživného 120,- eur mesačne a platby pôžičkových kariet 65,- eur a 60,- eur, spolu 571,03 eur), ktorý dokumentuje životnú úroveň otca a skutočnosť, že otec hmotnou núdzou netrpí. Ak sa otec rozhodol, že výkon živnostenského oprávnenia pozastaví, eviduje sa na úrade práce a bude poberať „dotácie“ od svojich príbuzných, resp. osôb v obdobnom postavení (matky svojej partnerky a „švagrinej“), nesie z toho vyplývajúce dôsledky (pričom aj v prípade pôžičiek sa vyžaduje platobná schopnosť dlžníka peniaze vrátiť). Tvrdenie o nedostatku finančných prostriedkov má preto charakter len jeho subjektívneho hodnotenia. Otec neuviedol žiaden dôvod pre ktorý by nemohol mať príjem minimálne z brigádnickej činnosti či pomocných prác na základe dohôd o vykonávaní práce mimo pracovného pomeru.

Súdy prvého aj druhého stupňa v konaní, v ktorom bol zamietnutý návrh otca na zníženie výživného a rozhodnuté o jeho zvýšení (vec súdu prvého stupňa sp. zn. 17P/9/2014), neakceptovali jeho zníženie príjmov vzhľadom na chýbajúce prekážky, ktoré by otca obmedzovali v pracovných aktivitách a možnostiach, ktoré ako murár (a držiteľ živnostenského oprávnenia) má. Vzhľadom na pozastavenie jeho živnosti a nedosahovanie ani minimálneho príjmu v ostatnom zamestnaní (ktoré ukončil v novembri 2014), súdy vychádzali z pravdepodobného zárobku otca (zistením priemernej mesačnej mzdy v odvetví stavebníctvo v roku 2013 a 2014). Existenciu uvedených obmedzení alebo prekážok v spomínanom konaní otec taktiež netvrdil. Zmena v pomeroch na strane otca nastala preukázateľne iba v tom, že mu pribudla ďalšia vyživovacia povinnosť k maloletej dcére, táto skutočnosť však sama o sebe nie je postačujúca pre úplné oslobodenie od poplatkov. V zmysle zásady zákazu reformatio in peius (zákaz

zmeny k horšiemu) nebolo ale možné zaoberať sa v odvolacom konaní správnosťou už priznanej časti oslobodenia od súdnych poplatkov (ktorá by prichádzala do úvahy vzhľadom na zistené skutočnosti). S poukazom na uvedené pokiaľ sa otec domáhal úplného priznania oslobodenia od súdnych poplatkov (zostávajúcich 50%, keďže v prvej polovici už bol od platenia súdnych poplatkov oslobodený), jeho odvolaniu nebolo možné vyhovieť. Z dôvodu nenaplnenia prvého predpokladu pre oslobodenie od súdnych poplatkov, pritom odpadol dôvod na skúmanie ďalšej zákonnej podmienky oslobodenia (úspešné uplatňovanie alebo bránenie práva).

Odvolací súd preto toto uznesenie súdu prvého stupňa ako vecne správne podľa § 219 ods. 1 O. s. p. potvrdil.

V časti trov konania (tu v časti vyhradenia rozhodnutia o takejto otázke samostatnému uzneseniu) odvolací súd rozsudok súdu prvého stupňa zrušil podľa § 221 ods. 1 písm. h/ a i/ O. s. p. V konaniach, ktoré možno začať i bez návrhu (medzi ktoré patrí aj konanie o úpravu výkonu rodičovských práv a povinností) je nedostatok práva jeho účastníkov na náhradu trov konania (upravený práve ustanovením § 146 ods. 1 písm. c/ O. s. p.) pravidlom, z ktorého neexistuje žiadna výnimka (na rozdiel od iných len podobných prípadov uvedených v zákone). Takto sa ale prípadným rozhodnutím o tom, že žiaden z účastníkov konania nemá právo na náhradu jeho trov, v skutočnosti o ničom nerozhoduje, keďže procesom rozhodovania treba rozumieť výber aspoň z dvoch do úvahy prichádzajúcich možností a o taký prípad tu nešlo. To je aj dôvod, pre ktorý nadbytočná časť výroku mala byť z napádaného rozsudku odstránená a vysvetlenie takéhoto postupu mohlo byť uvedené v odôvodnení rozhodnutia súdu. Z rovnakých dôvodov potom ani do výroku rozsudku odvolacieho súdu nebolo pojaté rozhodnutie o trovách odvolacieho konania, pričom napokon v časti týkajúcej sa vyhradeniu samostatnému uzneseniu aj rozhodnutiu o trovách konania štátu odvolací súd nepovažoval samotné napadnutie rozhodnutia o oslobodení od súdnych poplatkov za dôvod bez ďalšieho brániaci rozhodnutiu o trovách konania štátu (minimálne v rozsahu nepriznania oslobodenia, kde súd názor vyslovil).

Rozsudok prijal senát odvolacieho súdu hlasovaním v pomere hlasov 3:0 (čl. I § 3 ods. 9 posledná veta zákona č. 757/2004 Z. z. v znení neskorších zmien a doplnení).

Poučenie:

Tento rozsudok nemožno napadnúť odvolaním.

Ak povinný dobrovoľne nesplní, čo mu ukladá vykonateľné rozhodnutie, oprávnený môže podať návrh na súdny výkon rozhodnutia.